

Japanilaista puutarhaa rakentamassa

OSA 3/3 Havaintoja japanilaisesta ympäristöstä

teksti ja kuvat: TUULA MURANEN

Koska helmikuisen seminaarimatkan ohjelma oli tiukasti aikataulutettu Atamissa, täytyi omaa aikaa varastaa nousemalla ennen aurinkoa, jättämällä aamupala väliin ja karkaamalla tutkimusretkille omin päin. Temppe-lipuutarhojen vastapainoksi kiinnosti nähdä tavallisia pihoja ja sitä luontoa, jota japanilaisessa puutarhassa jäljitellään.

Tutustuin läheiseen omakotialueeseen. Siellä oli kapeita katuja, joiden varrella syvyyttään kapeammat rakennukset olivat lähes kiinni toisissaan. Pienet pihat olivat usein aidattuja ja joskus rakennuksen sivussa oli kapea katettu tila, jossa oli tilaa pesualtaalle tai pesukoneelle. Pihoissa oli paljon ruukkukasveja ja välillä ruukkujen paljous jatkui pihan ulkopuolelle katua reunustamaan. Varsinaiset istutukset olivat monilajisia yhtenäisiä alueita kiveyksen tai asfaltoidun alueen laidoilla. Näkyi voimakkaasti leikattuja puita ja pensaita. Köynnöksiä kiipeili seinillä ja pergoloissa. Hyötykasveja ei hedelmäpuiden lisäksi pihoissa juuri näkynyt, mutta tyhjiillä tonteilla asuinalueen keskellä oli pieniä kasvimaita. Lisäksi taajamien ulkopuolella oli värikkäitä puutarhapalstoja. Kauempana keskustasta talojen ja tonttien koko kasvoi. Taajaman reunalta löysin uuden asuinalueen, jonka talot olivat moderneja ja puutarhoissa istutusten lisäksi oli tilaa myös nurmelle.

Kioton turistien täyttämiltä historiallisilta pikkukujilta oli houkuttelevia näkymiä liikerakennusten pienille sisäpihoille. Sinne oli tehty toinen toistaan kauniimpia pieniä japanilaisia puutarhoja askelmatpolkuineen, bambuaitoineen ja karpiaalaineen.

Eräs kiotalainen piha jäi erityisesti mieleen. Siinä päärakennus oli korkean muurin takana ja varsinainen pääsisäänkäynti suljettu ovineen oli muurin keskivaiheilla talon pääoven kohdalla. Rakennuksen sivussa oli valokatteen alla autopaikka. Talon ja aidan vain noin pari metriä leveä väli oli toteutettu hienosti japanilaiseen henkeen eri kokoisilla kivillä, askelkivillä ja koristesoralla. Näytti siltä, että se oli varsinainen käyttösisäänkäynti ja suurin reitti autokatoksesta pääovelle. Varsinainen pääportti oli ehkä vieraita ja juhlia varten.

Kaduilla kivien yhdistely villiä

Tokion kaduilla kävellessä huomio kiinnittyi siihen, että kiveyksissä väriltään ja malliltaan erilaisia kiviä oli yhdistelty villisti korjaustöiden yhteydessä. Nämä ja opastavat kivet tekivät yleisvaikutelman eloisaksi. Kauniita yksityiskohtia olivat myös koristeelliset kaivonkannet.

Atamissa lähellä seminaaritaloa oli suojatie, jonka liikennemerkkien tolpassa oli kotelo, jossa oli keltaisia viirejä. Eräänä aamuna siten näin, että kaksi aikuista oli pysäyttämässä liikennettä viirien kanssa. Näin turvattiin läheiseen kouluun kävelevien lasten tienylitys.

Kadut olivat kaikkialla todella siistejä. Roskia ei ollut, vaikka roska-astioita oli vain harvassa. Esimerkiksi Kioton keskustan opaskart-

taan oli merkitty tupakointikieltoalueet ja erikseen tupakointipaikat. Kiellon rikkojalle oli luvassa 1000 jenin sakko.

Kiotossa yöpyessämme ihmettelin ensimmäisenä iltana, mikä oli ulkoa kuuluva ääni, jossa kaksi kalahdusta toistui. Ääni kantautui hyvin muuten hiljaisessa korttelissa. Seuraavana iltana syy selvisi: naapuritalosta lähti nainen, jonka tehtävä oli kahta kapulaa lyöden kulkea tiettyä aluetta muistuttamassa, että tulen kanssa on oltava varovainen. Historiallisen kaupungin tiheään rakennetulla puutaloalueella tämä olikin tärkeä muistutus, vaikka huippumodernissa maassa tällainen tapa tuntui erikoiselta vanhalta jäänteeltä.

Japanilaisissa kaupungeissa yleisilmettä värittää valtava ilmajohdojen määrä. Maanjärityksille alttiilla alueella tämä on maanalaista johtoja huoltovarmempi ratkaisu. Toinenkin mysteeri sai selityksen, kun mietin Atamissa paikallista jätehuoltoa. Osa kadunvarressa olevista jättepisteistä oli metallisia suljettavia häkkeitä tai muuriin kiinnitetty verkko, jonka alle roskapussi jätettiin. Selitys tälle juoksi ohitseni eräällä aamuisella kadulla. Japaninmakakit asustelevat metsässä vuorilla, mutta tulevat kaupungin hiljennettyä kaduille ja pihoihin vuo-kaa etsimään. Seminaaritalon huoneissakin oli muistutus, että parvekkeen ovet on pidettävä kiinni samaisten yllätysvieraiden varalta.

Atamissa on kuumia lähteitä. Joessa virtaava vesi on lämmintä ja iltaisin katulamppujen valossa näkyy viemärikaivoista nouseva lämmin höyry. Yksi viehättävimmistä vastaan tulleista japanilaisista tavoista oli kaikille avoin jalkakylpy (ashiyu). Yksi sellainen oli aivan rautatieaseman ulkopuolella. Katoksen alla oleva pitkä allas täytettiin aamulla ja tyhjennettiin illalla. Ensin riisuttiin kengät ja sukat, käärittiin lahkeet ja sitten istuttiin allasta kiertävälle puupenkille ja laskettiin jalat kuumaan veteen. Siinä paikalliset vaihtoivat kuulumisiaan ja päivittivät somea samalla kun hemmottelivat itseään.

Vaikka paras kirsikan kukinta-aika hanami-juhlineen oli kaukana edessäpäin, näimme jo helmikuussa yksittäisiä kauniisti kukkivia puita. Kirsikankukka symboloi hyveyttä, kauneutta ja japanilaista sie-lua. Pääkukinnan kehittymistä ennustetaan ja seurataan kuin säätie-dotusta.

Hautausmailla tilankäyttö tehokasta

Löysin Atamista seminaaritalon läheltä kolme pientä hautausmaata, joista kaksi sijaitsi hengästyttävän jyrkässä rinteessä. Japanissa polttohautauksella, on pitkät perinteet ja haudat ovat usein perhehautoja. Hautausmailla tila oli käytetty tehokkaasti. Eri kokoisten neliömäis-

Muurilla rajatussa yksityispihassa Atamissa on köynnöksiä, leikattuja pensaita ja ruukkukasveja.

Historiallisen Kioton vilkkaalla turistikadulla näki vilhduksia sisäpihoille rakennetuista puutarhoista.

Atamin rautatieaseman edustalla on allas, jossa voi ottaa lämpimän jalkakylvyn.

Hautausmaa oli perustettu jyrkkään rinteeseen kahden tien väliseen kiilaan. Siinä se nousi samaa tahtia tien toisella puolella olevan kerrostalon kanssa.

Metsäpolulla saattoi törmätä paitsi lyhtyihin, portteihin ja patsaisiin myös villisikoihin ja kaurisiin.

ten mustien tai harmaiden kivien lisäksi siellä oli patsaita, lyhtyjä, muureja ja aitoja. Kivet olivat pääosassa, istutuksina oli vain muutamia pensaita. Hautakiven edessä oli vesipainanne sekä paikka kukkakimpulle ja suitsukkeelle. Hautakiven takana tai vieressä erillisessä telineessä tai taustaan nojaamassa oli kapeita puusäleitä (sotoba), joihin oli kaiverrettu vainajan nimi ja kuolinpäivä.

Haudoilla käynnin rituaaleihin kuuluu hautakiven pesu ja niinpä hauduumailla oli vesipisteitä ämpäreineen, ja hautakiven vierellä tai kivilyhtyyn piilotettuna saattoi olla harja ja pyyhe.

Kolmas hautausmaa oli läheisen buddhalaistempelin puutarhasa. Sammaloituneet hautakivet olivat rivissä varjostavan puuston alla. Nämä hautakivet olivat perinteistä buddhalaista viisiosaista mallia (gorinto), jonka jokainen osa symboloi muodollaan kutakin viidestä elementistä. Alhaalta lukien: maa, vesi, tuli, ilma/tuuli ja avaruus/tila.

Poluilla kasvillisuus vaihtelee paikan korkeuden mukaan

Seminaaritalon läheltä lähti ylöspäin useiden kilometrien mittainen polku luonnonsuojelualueelle. Polun varrella kasvillisuus vaihteli korkeuden mukaan. Alhaalla oli bambutiheiköitä ja vaihtelevaa puustoa, kun taas ylängöllä maaperä oli kivistä ja puusto kituliaampaa, kuin tunturikoivikkoo. Polun varrella tuli vastaan Buddha-patsaita ja portteja. Polulta pinkaisi karkuun kaksi villisikaa ja sumun keskellä seisoivat kauris.

Kauempina opasteet olivat ainoastaan japaniksi ja etäisyyksien hahmottaminen vaihtelevassa maastossa oli hankalaa. Kun luuli olevansa jo kaukana luonnon keskellä, hämmästytti kaupungista selvästi kuuluva kovaäänisellä kajautettu aikamerkki. Maaperä oli eroosio-

herkkää. Paikoin polku oli syöpinnyt korkeiden penkereiden reunustamaksi ja puiden juuret olivat paljastuneet. Polkujen reunoja oli tuettu puurakenteilla ja sateen jälkeen jyrkillä poluilla oli liukasta. Taajamassa jyrkkiä penkereitä oli verkotettu ja liikennemerkeillä varoitettiin maanvyörynvaarasta.

Yhtenä päivänä satoi lunta ja ylhäällä poluilla maa meni jo valkoiseksi. Jos lumi olisi jäänyt maahan, olisi se aiheuttanut meille muutoksia ohjelmaan. Paikoitellen tiet olivat todella jyrkkiä ja vaikka asfaltin pintaa oli karhennettu kuvioinnilla, olisi autoilu ollut haasteellista. Lumi oli kuitenkin sulanut aamuun mennessä pois. ■

Oikaisu edelliseen 2/3 osaan:

Mäntyjen runkoon kiedotut riisimatot (komomaki) toimivat talven aikana ansoina tuholaisille, ja ne poltetaan keväällä. Niissä ei käytetä lainkaan kemikaaleja.

Toinen korjaus: Himenosawa-puiston ronskisti leikattu pensas oli kameelia, ei magnolia.

Kirjoittajalla on Pihawelho-niminen yritys.

Vinkkejä:

Sakuteiki, Vanhin japanilaisiin puutarhoihin ja ylipäätään puutarhoihin liittyvä kirja.

Shigemori Mirei: *Rebell in the garden* ja 34 muuta kirjaa japanilaisesta puutarhakulttuurista

Mori Osamu: *typical Japanese garden*

Kosugi-zohen.co.jp

Kunnat kiinnostuneita luonnon monimuotoisuutta vahvistavasta yhteistyöstä

Puolet suomalaisista liikkuu viikoittain lähiviheralueilla. Kuva Riku Lumiaro.

Ympäristöministeriön tilaaman selvityksen mukaan kunnilla on tarvetta yhteistyöverkostolle, joka tarjoaa tukea luonnon monimuotoisuuden turvaamistyöhön ja luonnon kestävään käyttöön. Suomen ympäristökeskuksen ja Kuntaliiton tekemän selvityksen tavoitteena oli kehittää yhdessä kuntien kanssa toimintamalli verkostolle.

Selvityksen perusteella kunnat hyötyisivät verkostosta, jonka kautta ne voisivat saada esimerkiksi neuvoja, jakaa tietoa hyväksi havaituista käytännöistä ja toteuttaa yhteisiä hankkeita. Monet selvityksessä mukana olleista kunnista toivoivat verkostolta myös mahdollisuutta sitoutua yhdessä sovittaviin tavoitteisiin luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi.

Selvityksessä on esitetty kaksi vaihtoehtoista toimintamallia luonnon monimuotoisuutta tukevaa verkostomaista toimintaa varten.

Ympäristöministeriö käynnistää selvityksen pohjalta hankkeen verkoston aloittamiseksi yhteistyössä Kuntaliiton ja Suomen ympäristökeskuksen kanssa. Hanke käynnistetään kevään 2020 aikana.

Monissa kunnissa toimitaan jo luonnon monimuotoisuuden puolesta

Kuntaliiton ja Suomen ympäristökeskuksen tekemän selvityksen mukaan valtaosassa kunnista turvataan luonnon monimuotoisuutta erilaisilla toimilla jo nyt. Monimuotoista luontoa halutaan vaalia, koska sen koetaan lisäävän kunnan vetovoimaisuutta. Selvityksessä oli mukana niin pieniä kuin suuria kuntia eri puolilta Suomea.

– Ratkaisut luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi ovat usein

paikallisia. Kunnilla on kykyä ja halua tehdä monipuolisia luonnon monimuotoisuutta turvaavia toimia. Kunnat muun muassa torjuvat haitallisia vieraslajeja, toteuttavat suojeluhankkeita, kunnostavat vesistöjä, uudistavat metsien ja viheralueiden hoitokäytäntöjään sekä ottavat luonnon monimuotoisuuden huomioon maankäytön suunnittelussaan, toteaa selvityshankkeen koordinaattori Riku Lumiaro Suomen ympäristökeskuksesta.

– Kunnille on ollut heikosti tarjolla informaatio- ja resurssitukea ja kokemusten vaihdon foorumeja luonnonsuojelutoimiin. Ylipääntään tietoisuus kuntien monipuolisesta ja vaikuttavasta luontotyöstä on ollut vähäistä. On hienoa, että pääsimme ympäristöministeriön tuella selvittämään kuntien potentiaalia ja tarpeita, iloitsee Kuntaliiton ympäristöpäällikkö Miira Riipinen.

Lepaa

Rakennettu ympäristö – hortonomi (amk)

Rakennetun ympäristön hortonomi (AMK) osaa

- viheralueiden suunnittelun
- rakentamisen ja hallinnoinnin
- viherrakentamisen kasvien käytön
- kestävän maisemarakenteen ja luonnon merkityksen.

Lepaalla hortonomiksi (AMK) voi opiskella päivä-opiskeluna tai monimuotoisesti. HAMKin kolme opiskelutapaa tuovat joustoa opintoihin.

Korkeakoulujen yhteishaku 18.3.–1.4.

www.hamk.fi/lepaa

HAMK
HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULU
HAME UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

HULE Taimi®

Uusi taimiperhe, alusta asti viljelty vastaamaan hulevesi- istutusten taimivaatimuksia.

 TAHVOSET

Kysy lisää:
myynti@puutarhatahvoset.fi,
puh. 0207 424 570